

11. Efekt kandidáta na příkladu hejtmanů Pardubického kraje

Koncept efektu kandidáta, který je znázorněn na mapách umístěných na stranách 45 až 47, je jevem, jehož podstatou je skutečnost, že voliči během voleb preferují místního kandidáta, protože jej dobře znají, důvěřují mu a doufají, že bude prosazovat lokální zájmy. Tato preference přitom může být v přímém rozporu s tradiční stranickou orientací voliče. Ten tedy může volit kandidáta zahrnutého v kandidátní listině strany, kterou by za jiných okolností nevolil. Princip efektu kandidáta spočívá v prostorové blízkosti mezi kandidátem a voliči. Kandidát tudíž získává více hlasů v místech jeho každodenních aktivit. Především se jedná o obce obvyklého bydliště, roli však mohou hrát i obce, v nichž kandidáti pracují, studují anebo bydleli v minulosti. Kromě této pozitivní podoby efektu kandidáta se lze setkat i s podobou negativní, kdy kandidát ve zmíněných obcích může naopak získat hlasů méně v důsledku jeho neoblíbenosti mezi místními voliči.

V roce 2000 se efekt kandidáta mírně projevil v případě hejtmana období let 2000 až 2004 Romana Línea (5 128 přednostních hlasů), který v roce konání voleb žil a pracoval v Pardubicích. Právě v nich a v jejich zázemí lze vypočítat vyšší zisky preferenčních hlasů tohoto hejtmana. Nutno ovšem dodat, že vyšší zisky preferenčních hlasů se v jeho případě pojí taktéž s řadou obcí v regionech, které jsou od samotných Pardubic již více vzdáleny, což intenzitu efektu poněkud mírní. Na úrovni správních obvodů ORP lze pozorovat výraznou pozici správního obvodu ORP Pardubice, kde byl hejtman Línec mnohem úspěšnější v porovnání s ostatními správními obvody.

V případě Michala Rabase, který se stal hejtmanem **v roce 2004** (s 3 277 přednostními hlasy), je opět možné konstatovat mírný projev efektu kandidáta. Taktéž on žil a pracoval v době voleb v Pardubicích. Právě zde, společně s obcemi v jejich zázemí si hejtman Rabas vedl úspěšně. Stejně jako v předcházejícím případě však tento hejtman získával preferenční hlasy i v některých obcích mimo popsanou oblast. Zajímavý poznatek se týká struktury správních obvodů ORP, kde se efekt kandidáta projevil mnohem výrazněji. V této souvislosti je možné hovořit o západo-východním gradientu sestupu preferenčních hlasů hejtmana Rabase, přičemž je také patrná silná pozice správního obvodu ORP Pardubice.

Ve volbách **roku 2008** byl hejtmanem zvolen lídr kandidátky ČSSD Radko Martínek z Moravské Třebové, který zde již kandidoval z pozice poslance Parlamentu České republiky. Počtem 6 275 přednostních hlasů předstihl všechny kandidáty napříč stranami, včetně dvou bývalých hejtmanů Romana Línea a Ivo Tomana, který v roce 2007 nahradil na postu hejtmana zesnulého Michala Rabase. V rámci ČSSD získal dokonce dvakrát více přednostních hlasů než druhý v pořadí Radomír Lána (na kandidátce čtvrtý). Při pohledu na mapu zobrazující rozložení preferenčních hlasů pro nového hejtmana je jasně vidět geografická podmíněnost tohoto hlasování. Voliči, kteří tohoto kandidáta volili přednostně, byli zejména z Moravskotřebovska (32 % voličů ČSSD), ale také z Českotřebovska a Svitavska. Směrem na západ k centru kraje, Pardubicím, se však jeho podpora rychle ztrácí.

V následujících volbách **roku 2012** byl hejtmanem zvolen opět lídr kandidátky ČSSD. Byl jím Martin Netolický, který obdržel celkem 3 282 přednostních hlasů, čímž jednoznačně potvrdil své čelní místo na kandidátce. V absolutním počtu preferenčních hlasů ho předstihl jen Roman Línec z Koalice pro Pardubický kraj, který měl velmi silnou podporu i v předešlých volbách. Na mapě zobrazující efekt kandidáta Martina Netolického jasně vystupuje do popředí jeho bydliště v České Třebové, kdy ho v celém správním obvodu zakroužkovalo takřka 42 % voličů ČSSD. Významnější podpoře se těšil i v okolí Ústí nad Orlicí a Moravské Třebové. V západní části kraje byla jeho podpora zřetelně nižší.

V zatím posledních volbách do krajského zastupitelstva **roku 2016** se hejtmanem stal opět Martin Netolický, třebaže jeho strana ve volbách nezvítězila. Lídr kandidátky ČSSD však získal nejvíce přednostních hlasů (5 678) ze všech kandidátů, což je daleko více než v předešlých volbách. Jeho kandidatura se pozitivně projevila zejména v České Třebové, která je jeho domovským městem. V příslušném SO ORP volilo sociální demokraty 47,3 % voličů, přičemž bezmála polovina z nich dala i přednostní hlas Martinu Netolickému. Vysoký počet preferenčních hlasů společně s relativně slabším výsledkem ČSSD, který byl o 3,3 procentní body nižší než v předcházejících volbách, způsobily, že mapa efektu kandidáta oproti předešlým volbám „ztmavla“. Těžiště přednostních hlasů pro kandidáta se rozšířilo na téměř celou východní část kraje, ke kterému se nově přidalo i Pardubicko a Hlincecko.

